

**VOORZITTER VAN HET BEHEERSCOMITÉ
VAN DE PENSIOENEN VAN DE
PROVINCIALE EN PLAATSELIJKE
BESTUREN**

Johan Janssens
Johan.Janssens@sfpd.fgov.be

Telefoonnummer: 0476 960918

Website: www.sfpd.fgov.be

Federale Pensioendienst - Zuidertoren
Europaesplanade 1 - 1080 Brussel - BELGIË

De heer Alexander De Croo
Eerste Minister
Wetstraat 16
1000 Brussel

Ons kenmerk

Datum

07-03-2023

**Betreft: het Gesolidariseerd pensioenfonds van de lokale en provinciale overheden (GPF) bezwijkt
stilaan onder zijn financiële lasten**

Mijnheer de Eerste minister,

De financiering van de pensioenen van de lokale en provinciale overheden is reeds jaren problematisch. Talrijke studies en audits hebben dit in het (recente) verleden meermaals aangetoond. In 2011 heeft de toenmalige regering onder impuls van de minister van pensioenen beslist om met de wet van 24 oktober 2011¹ de op dat moment bestaande poolsystemen van de lokale besturen en de pensioenverplichtingen van de lokale politie onder te brengen in één gesolidariseerd pensioenstelsel, met name het Gesolidariseerd pensioenfonds van de lokale en provinciale overheden (GPF). Een van de belangrijke doelstellingen van de wet bestond erin:

- een goed evenwicht te vinden tussen inkomsten en uitgaven; teneinde,
- de financiering en de betaling van de wettelijke pensioenen van de statutaire personeelsleden van de besturen via het GPF te verzekeren over de lange termijn.

Om de problemen van het GPF goed te begrijpen, is een omstandige historische en contextuele duiding noodzakelijk.

1 Solidariteit versus responsabilisering

Het pensioenstelsel van het GPF is een repartitiesysteem dat gebaseerd is op intergenerationale solidariteit. De bijdrageheffing op de lonen dient voor de betaling van de pensioenen van hetzelfde kalenderjaar. De basispensioenbijdragen bestaan klassiek uit een variabele werkgeversbijdrage (voor 2023: 36,5 %) en een vaste persoonlijke bijdrage van 7,5%.

¹ Wet van 24 oktober 2011 tot vrijwaring van een duurzame financiering van de pensioenen van de vastbenoemde personeelsleden van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten en van de lokale politiezones, tot wijziging van de wet van 6 mei 2002 tot oprichting van het fonds voor de pensioenen van de geïntegreerde politie en houdende bijzondere bepalingen inzake sociale zekerheid en houdende diverse wijzigingsbepalingen

De wet van 24 oktober 2011 heeft naast het principe van de solidariteit een tweede principe ingevoerd, namelijk de responsabilisering. De aanleiding was de sterke daling van het aantal vastbenoemde ambtenaren en hun vervanging door contractuele ambtenaren om de werkgeversbijdragen in het stelsel zo lang mogelijk laag te houden. Daarbij werd de vaste benoeming zo lang mogelijk uitgesteld. Op deze wijze kon aan de lokale ambtenaar toch nog het voordeliger ambtenarenpensioen (met opname van de contractuele diensten) worden toegekend aan een voordelige bijdragebetaling. M.a.w. de solidariteit werd uitgehouden zodra alle lokale besturen dezelfde praktijk begonnen toe te passen.

De responsabiliseringsbijdrage moest deze praktijken stopzetten. Wanneer de werkelijke pensioenlast van het bestuur hoger uitvalt dan het resultaat van de betaalde basispensioenbijdrage, zal deze werkgever gedeeltelijk worden geresponsabiliseerd, vandaar het label van semi-solidaire regeling.

De responsabiliseringsbijdrage wordt in de maand september van het volgende kalenderjaar berekend op het verschil tussen de eigen pensioenlasten en de basispensioenbijdragevoet toegepast op de statutaire weddemassa. Het verschil moet slechts gedeeltelijk worden betaald door toepassing van een responsabiliseringscoëfficiënt die gelijk is voor alle geresponsabiliseerde werkgevers, ongeacht de pool waarbij de werkgever was aangesloten vóór 1 januari 2012 en bedraagt minimaal 50%. Het deel dat niet moet worden betaald valt ten laste van de solidariteit.

Een belangrijk punt van kritiek: de invoering van de responsabiliseringsbijdrage heeft helemaal geen oplossing gecreëerd voor het groeiend financieringsprobleem van het GPF. Het kan enkel beschouwd worden als een poging om het financieel opportunisme van sommige besturen ten laste van de solidariteit stop te zetten.

De wet van 30 maart 2018² heeft een aantal zaken toegevoegd met betrekking tot:

- het niet langer in aanmerking nemen van diensten gepresteerd als niet vastbenoemd personeelslid voor een ambtenarenpensioen. De verenigingen van steden en gemeenten waren al lang vragende partij.
- een wijziging van de individuele responsabilisering van de provinciale en lokale overheden binnen het GPF. Dit betreft de invoering van een stimulans m.b.t. de inrichting van een stelsel van aanvullende pensioenen. (zie verder titel 3)
- een wijziging van de modaliteiten van de financiering van het GPF. Deze wijziging betreft het vooruitschuiven in de tijd van de inning van de responsabiliseringsbijdragen die vóór 2019 slechts in het volgende kalenderjaar werden betaald. Vanaf het jaar 2024 zal de responsabiliseringsbijdrage m.b.t. een bepaald jaar volledig in datzelfde jaar worden betaald via maandelijkse voorschotten;
- een bijkomende financiering van het GPF, namelijk de storting van een deel van de loonmatigingsbijdrage.

² Wet van 30 maart 2018 met betrekking tot het niet in aanmerking nemen van diensten gepresteerd als niet-vastbenoemd personeelslid voor een pensioen van de overheidssector, tot wijziging van de individuele responsabilisering van de provinciale en lokale overheden binnen het Gesolidariseerde pensioenfonds, tot aanpassing van de reglementering inzake aanvullende pensioenen, tot wijziging van de modaliteiten van de financiering van het Gesolidariseerde pensioenfonds van de provinciale en plaatselijke besturen en tot bijkomende financiering van het Gesolidariseerde pensioenfonds van de provinciale en plaatselijke besturen

2 Financiële problemen

Het Beheerscomité van de pensioenen van de provinciale en plaatselijke besturen (verder: Beheerscomité) kan niet anders dan vaststellen dat de wet van 24 oktober 2011 financieel ondoordacht is. De wijzigingen aangebracht door de wet van 30 maart 2018 creëren bijkomende financiële risico's. Sedert de overname³ van de bevoegdheden door de FPD in 2017 heeft het Beheerscomité samen met de FPD voortdurend zijn verantwoordelijkheid moeten nemen om een beter begrotingsevenwicht te verzekeren onder meer door het verbeteren van het inningsproces van de responsabiliseringsbijdragen.

In juni 2021 heeft het Rekenhof een verslag⁴ opgesteld m.b.t. het financieel evenwicht van het GPF. In het verslag worden heel wat opmerkingen en aanbevelingen geformuleerd. In lijn met dit rapport heeft het Beheerscomité een aantal essentiële verbeteringen aan de reglementering voorgesteld.

Niettemin blijken de genomen maatregelen onvoldoende. Twee enorme problemen brengen het GPF nog steeds verder in gevaar, namelijk:

1. Het GPF is een gesloten omslagsysteem dat voor zijn financiering louter afhankelijk is van een autofinanciering door de aangesloten besturen,
2. De invoering van de stimulans aanvullende pensioenen (bonus-malus)

3 De stimulans (door sommigen ook bonus/malus genoemd)

De wet van 30 maart 2018 introduceerde een belangrijke nieuwigheid in de berekening van de individuele responsabiliseringsbijdrage. Als een lokaal bestuur een aanvullende pensioenregeling invoert voor zijn contractuelen, mag dat bestuur – onder bepaalde voorwaarden – de daartoe betaalde premie voor de helft in mindering brengen van de voor het beschouwde kalenderjaar verschuldigde responsabiliseringsbijdrage, met dien verstande dat die aftrek niet hoger kan zijn dan het bedrag van die responsabiliseringsbijdrage.

Deze regeling trad in werking op 1 januari 2020. De beoogde vermindering (= bonus) is voor het eerst toegepast op de responsabiliseringsbijdragen voor het jaar 2019. Het beperkte aantal lokale overheden dat niet is aangesloten bij het GPF komt niet in aanmerking voor deze tegemoetkoming.

De toegekende verminderingen op de individuele responsabiliseringsfacturen komen voor rekening van de geresponsabiliseerde werkgevers die geen recht hebben op deze vermindering. De responsabiliseringsbijdrage van deze laatste werkgevers wordt met name verhoogd (= malus). De vermindering wordt dus niet gefinancierd door extra middelen uit de Staatskas; het gaat om een herverdeling binnen de groep van de aangesloten (geresponsabiliseerde) besturen van het GPF.

³ Het beheer van het GPF was tot 2017 in handen van de voormalige Dienst voor de Bijzondere Socialezekerheidsstelsels (DIBISS)

⁴ Titel Verslag = "Financieel evenwicht van het gesolidariseerde pensioenfonds - Duurzaamheid van het pensioensysteem van de vastbenoemde personeelsleden van de lokale besturen en berekening van de responsabiliseringsbijdrage"

Link: https://www.rekenhof.be/docs/2021_24_FinEvGesPenFon.pdf

Om van de zogenaamde "stimulans" te kunnen genieten, dient het aanvullende pensioenstelsel aan een reeks kenmerken te voldoen. Deze complexiteit had als politieke beleidsdoelstelling de creatie van aanvullende pensioenen van voldoende niveau aan te moedigen. Op zichzelf is dit een verantwoord initiatief. De vraag stelt zich uiteraard of dit op deze wijze moest gebeuren. De stimulans is niet gebaseerd op externe co-financiering maar op een interne verschuiving van pensioenlasten. Er is bovendien geen rekening mee gehouden dat niet alle regio's even ver gevorderd waren inzake de inrichting van aanvullende pensioenstelsels. Bovendien zijn de Vlaamse en de Waalse gewestregeringen begonnen met aparte initiatieven die het federaal beleid doorkruisen. Tenslotte zijn er besturen die niet geresponsabiliseerd worden en bijgevolg niet "gestimuleerd" worden of die er toch voor kozen om de verhoogde responsabiliseringsbijdrage betalen zonder inrichting van een aanvullende regeling. De doelstelling wordt dus niet volledig bereikt en de transparantie gaat nog meer verloren.

In Vlaanderen was op de stopzetting met ingang van 1 januari 2022 van het verzekeringscontract, op grond waarvan Belfius Insurance en Ethias vanaf 2010 belast waren met het administratief en financieel beheer van het aanvullend pensioenplan van de contractuele personeelsleden van de provinciale en plaatselijke besturen die zich daarbij hadden aangesloten, geanticipeerd door tijdig een multi-werkgevers pensioenfonds op te richten, met name OFP Prolocus die eigenlijk een uitbreiding is van de bestaande OFP Provant. Daarmee was er nog geen oplossing voor de Waalse en Brusselse besturen. Via de wet van 1 februari 2022 tot toewijzing aan de Federale Pensioendienst van bepaalde opdrachten inzake de aanvullende pensioenen van de contractuele personeelsleden van de provinciale en plaatselijke besturen, heeft het Federale parlement de opdrachten van de FPD uitgebreid om te kunnen optreden als aankoopcentrale voor de lokale en provinciale besturen. Een lastenboek voor de aantrekking van een bestaand multi-werkgevers pensioenfonds werd onmiddellijk uitgeschreven en reeds eind augustus 2022 kon de opdracht worden gegund aan de OFP Ethias Pension Fund. Zowel de OFP Prolocus als de OFP Ethias Pension Fund zijn zeer succesvol in het aantrekken van de lokale en provinciale besturen om zich voor hun aanvullende pensioenverplichtingen aan te sluiten, waarbij veel grote lokale besturen zich hebben aangesloten vanaf 1 januari 2022. Nagenoeg alle besturen doen dit met een bijdragepercentage van 3% zoals vereist in de wet van 30 maart 2018 om te kunnen genieten van een vermindering van de responsabiliseringsbijdrage.

4 Een alarmkreet van het beheerscomité

Dit jaar staan de FPD en het beheerscomité compleet voor een muur. Uit de meest recente ramingen van de financiële directie van de Federale FPD zal het budgettaire tekort in 2023 oplopen tot 47,8 miljoen euro en in 2024 tot 69,3 miljoen euro. Het gaat om wettelijke verplichtingen die de FPD moet uitvoeren ten voordele van de geresponsabiliseerde lokale en provinciale besturen die recht hebben op een stimulans terwijl daarvoor onvoldoende geld beschikbaar is. Wanneer de betaling niet of onvolledig wordt uitgevoerd, riskeren de FPD en/of het beheerscomité voor de rechtbank te worden gedaagd en aansprakelijk te worden gesteld. Aangezien noch de FPD, noch het beheerscomité de wet kunnen veranderen en/of beroep kunnen doen op externe financiering is een uiterst vervelende patsituatie ontstaan.

4.1 Algemene parameters en assumpties

- Loonmassa contractuelen 2022 = geraamde loonmassa 2021 * 1,075
- Loonmassa contractuelen 2023 = geraamde loonmassa 2022 * 1,085
- Er is geen rekening gehouden met mogelijke toename van het aantal contractuelen
- Meest recente begroting (10/2022)
- Aanvullende pensioenen (2P) op basis van 2021 en de lijsten van OFP Prolocus en OFP Ethias Pension Fund
- Het bijdragepercentage blijft de volgende jaren behouden

4.2 Situatie 2023 – berekening responsabiliseringsbijdrage voor 2022

Situatie 2P in 2022				
Totale korting 85.462.334,15				
Responsabiliseringscoëfficiënt: 51,34% -> 161,77% (vóór aftopping tot 100%)				
Malus die niet kan gerecupereerd worden			47.805.591,79	
	Vlaams gewest	Waals gewest	Brussels Gewest	Totaal
Korting 2P	448	232	38	718
	45.335.344,58	28.223.133,52	11.903.856,05	85.462.334,15
Verhoging 2P	17	179	3	199
	2.601.383,29	80.024.080,70	2.836.870,16	85.462.334,15

Korte samenvatting: 718 geresponsabiliseerde besturen hebben recht op een stimulans (= bonus) van 85,5 miljoen euro die moet gerecupereerd worden bij 199 geresponsabiliseerde besturen door een verhoging van hun responsabiliseringsbijdrage (= malus). Daartoe zou de op hen toepasselijke responsabiliseringscoëfficiënt moeten stijgen tot bijna 162%. Aangezien de responsabiliseringscoëfficiënt bij wet niet meer mag bedragen dan 100% ontstaat er een tekort van 47,8 miljoen euro.

4.3 Situatie 2024 – berekening responsabiliseringsbijdrage voor 2023

Situatie 2P in 2023				
Totale korting 96.442.342,92				
Responsabiliseringscoëfficiënt: 71,45% -> 172,94% (vóór aftopping tot 100%)				
Malus die niet kan gerecupereerd worden			69.312.469,59	
	Vlaams gewest	Waals gewest	Brussels Gewest	Totaal
Korting 2P	466	234	38	738
	51.220.222,50	32.064.866,82	3.157.253,60	96.442.342,92
Verhoging 2P	20	189	3	212
	3.219.301,24	89.809.206,85	3.413.834,83	96.442.342,92

Korte samenvatting: 738 geresponsabiliseerde besturen hebben recht op een stimulans (= bonus) van 96,4 miljoen euro die moet gerecupereerd worden bij 212 geresponsabiliseerde besturen door een verhoging van hun responsabiliseringsbijdrage (= malus). Daartoe zou de op hen toepasselijke responsabiliseringscoëfficiënt moeten stijgen tot bijna 173%. Aangezien de responsabiliseringscoëfficiënt bij wet niet meer mag bedragen dan 100% ontstaat er een tekort van 69,3 miljoen euro.

5 Tot slot

Reeds in een eerdere brief (d.d. 27/9/2022) heeft het Beheerscomité de aandacht erop gevestigd dat er geen mirakeloplossingen zijn zolang het GPF een gesloten repartitiesysteem blijft dat uitsluitend wordt gefinancierd door de aangesloten besturen. Alle beleidsbeslissingen uit het verleden om de betaalbaarheid te garanderen

hebben enkel een interne lastenverschuiving gerealiseerd waarbij de solidariteit (hoofdkenmerk van een repartitiesysteem) meer en meer in de verdrukking komt. De invoering van een 'stimulans' in de wet van 30 maart 2018 doet er duidelijk nog een schep bovenop. Het advies van het beheerscomité over de 'stimulans' in het wetsontwerp van de wet van 30 maart 2018 (d.d. 26/06/2017) was volledig negatief maar het standpunt is terzijde geschoven.

In dat verband wil het Beheerscomité erop wijzen dat het GPF het enige pensioenstelsel is dat geen externe financiering ontvangt. De bestaande correctiefactoren zoals de gedeeltelijke uitbetaling door de RSZ van een deel van de opbrengst van de loonmatigingsbijdrage beschouwt het Beheerscomité niet als een externe financiering maar wel als een terugbetaling van sociale bijdragen geheven bij de provinciale en plaatselijke besturen.

Zowel de pensioenen van de werknemers als deze van de zelfstandigen zijn ten laste van hun respectievelijke stelsels van globaal beheer die elk evenwichtsdotaties en /of alternatieve financiering ontvangen uit de algemene financiële middelen van de federale staat. Wat de financiering van de pensioenen van de andere ambtenaren andere dan deze van de lokale en provinciale overheden betreft, moet worden vastgesteld dat deze nagenoeg volledig ten laste vallen van de Staatskas. Dit geldt ook voor de vastbenoemden van de gemeenschappen en de gewesten (weliswaar een responsabiliseringsmechanisme via de Bijzondere Financieringswet). Enkel de Pool der parastatalen is nog een apart repartitiestelsel in de ambtenarenpensioenen maar de aangesloten instellingen van sociale zekerheid en van openbaar nut ontvangen vanwege hun voorgeljoeverheden daartoe een dotatie in hun personeelsenveloppe.

Om al deze redenen verzoeken wij de Eerste minister en de Minister van pensioenen om een onderhoud met een delegatie van het Beheerscomité. Dit moet toelaten om een meer omstandige uitleg te geven over de problematiek, om vragen te beantwoorden en samen naar een afdoende oplossing te zoeken.

Deze brief werd ook gericht aan mevrouw de minister van Pensioenen en mijnheren Vice-eersteministers.

Hoogachtend,

Johan
Janssens
(Authenticat
ion)

Digitally signed by
Johan Janssens
(Authentication)
Date: 2023.02.09
07:54:12 +01'00'

Johan Janssens

Voorzitter van het Beheerscomité van de pensioenen van de provinciale en plaatselijke besturen

Sarah Scaillet
Administrateur-generaal
Federale Pensloendienst

Marijke De
Lange
(Authentication)

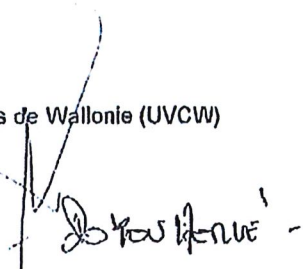
Digitaal ondertekend
door Marijke De Lange
(Authentication)
Datum: 2023.02.09
10:42:08 +01'00'

.be

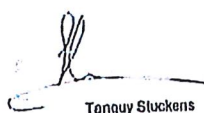
Vertegenwoordiger van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten vzw (VVSG)

Maxime
Daye
(Signature)
Signature
numérique de
Maxime Daye
(Signature)
Date: 2023.02.14
13 07:33 +01'00'

Vertegenwoordiger van de Union des Villes et Communes de Wallonie (UVCW)

Vertegenwoordiger van de Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Brulocalls)

Tonguy Stuckens

Vertegenwoordiger van de Association des Provinces wallonnes (APW)

Vertegenwoordiger van de Algemene Centrale der Openbare Diensten - FGTB Services Publics (ACOD/FGTB)

Vertegenwoordiger van de ACV Openbare Diensten - CSC Services Publics

JAN COOLBRANDT

Vertegenwoordiger van het Vrij Syndicaat voor het Openbaar Ambt - Syndicat Libre de la Fonction Publique (VSOA/SLFP)

Sophie Faut - Présidente ALR - Bwl

Olivier NYSSEN, Secrétaire Fédéral CGSP-ADMI-ALR-LRB

